HANDELSKRONIEK.

DE EFFECTENMARKTEN, IN HET BIJZONDER DE AMSTERDAMSCH E IN 1903.. — DE
TOESTAND DER SCHEEPSBOUWNIJVERHEID. — DE FILIPPIJNEN IN 1902. —
HANDEL VAN GRIEKENLAND IN 1902 — NEDERLANDSCHE BETREK-
KINGEN MET BRITSCH INDIË IN 1902—3. — BUITENLANDSCHE
HANDEL VAN MEXICO IN 1902—3.

De effectenmarkten, in het bijzonder de Amsterdamsche in 1903. Nu de Europeesche en Amerikaansche beurzen eenigermate van de langdurige en herhaalde schokken, welke zij doormaakten, schijnen te bekomen, en al is nog geen duurzame verbetering te verwachten, mag aan de verschijnselen dezer phase van ellende, welke achter ons ligt, wel een enkel woord gewijd worden.

De fondsenmarkten en in het bijzonder de Amsterdamsche, hadden gedurende het grootste gedeelte van dit jaar het aanzien van een in de pan gehakt leger, dat telkens pogingen doet, de verwarde rangen weer aaneen te sluiten, doch telkens weer in wanorde en machteloosheid terugzinkt. De oorzaken van dezen toestand zijn samen te vatten in ééne: overspanning. Overspanning heeft in de eerste plaats geheerscht in Engeland gedurende den Zuid-Afrikaanschen oorlog, die, zooals later bleek, het jaarlijks overschietende kapitaalrevenu absorbeerde en meer dan dat, groote kapitalen, welke in gewone omstandigheden rouleeren, heeft vastgelegd. De rentevoet steeg en tegelijk daalde de koers, waartoe de steeds opnieuw uitgegeven staatsfondsen plaatsing konden vinden, het bezit van vroegere houders in waarde verminderende. De optimistische verwachtingen omtrent de uitwerking van het einde van den oorlog op de productie der Zuid-Afrikaansche mijnen werden niet verwezenlijkt, daar de voorspelde opbloei wegbleef en de goudvoortbrenging slechts in zeer onbevredigende mate toenam. De prijzen der Zuid-Afrikaansche goudmijn-aandeelen, die in het vertrouwen

op een spoedige verbetering hoog, onredelijk hoog gehouden waren, daalden, toen dit vertrouwen beschaamd werd, in vele gevallen tot 50 pCt. van het hoogste peil, enorme verliezen aan de houders veroorzakende. Engeland werd dus door teruggang in de waarde van zijn fondsenbezit minder koopkrachtig. Niet minder overspannen is de toestand in Amerika geweest, dat lang, nadat elders reeds malaise ingetreden was, in prosperiteit verkeerde, eene prosperiteit, die evenwel door haren langen duur een „game of bluff” mogelijk maakte, zooals de wereld zelden te zien kreeg. Niet alleen werden de koersen van Amerikaansche spoorwegwaarden buiten alle gewettigde verhoudingen in de hoogte gedreven, de gunstige uitkomsten der industrie, door een ultra-protectionistisch stelsel van invoerrechten gekoesterd, maakten de totstandkoming van reusachtige trusts mogelijk, welke zich door een even reusachtige verwatering van kapitaal kenmerkten. In den beginne gaf men zich van de voosheid van den opzet van deze ondernemingen weinig rekening, doch toen de resultaten der industrie niet langer een vooruitgaande richting aanwezen, begon het publiek, dat voornamelijk met geleend geld gewerkt had, zich van het bezit van aandeelen te ontdoen en naarmate de koersen daalden, werd de drang naar realisaties krachtiger. Het bleek dat allerwege hausse posities, ten deele in de zoogenaamde onverteerde fondsen, bestonden, welke door den voortgezette val der koersen geliquideerd moesten worden. Het sentiment speelde hierbij natuurlijk een groote rol, vooral toen de weinig verkwikkelijke wordingsgeschiedenis van sommige groote ondernemingen en de daaraan verbonden kwade praktijken van mannen, tegen wie men eenigen tijd te voren als orakels opgezien had, aan het licht kwamen. Het aangroeiend wantrouwen droeg er niet weinig toe bij, dat het Amerikaansche kaartenhuis in een jaar tijds geheel afbrokkelde.

Aan dezen terugslag in de Vereenigde Staten en Engeland ging voor eenige jaren de industriele en financieele crisis in Duitschland en België vooraf, die genoemden landen zulke verliezen berokkende en zooveel in eigen boezem te doen gaf, dat zij voor de internationale fondsenmarkt weinig gewicht in de schaal legden. Schijnt men daar nu uitgeziekt te zijn, zooals uit de betere resultaten der industrie in het afgelopen jaar

af te leiden is, het vertrouwen en de ondernemingsgeest zijn er nog niet teruggekeerd.

Voegt men bij de vermelde oorzaken het vooruitzicht van belangrijke staatsleeningen in Engeland, Duitschland en Frankrijk waar de begrootingen te korten aanwijzen, den kritieken toestand in Rusland, waar Frankrijk en België in industriële ondernemingen honderden millioenen lieten zitten en waar alles wijst op de naderende gevolgen van een economisch wanbeheer, de onbehagelijke politieke atmosfeer, voortgebracht door de moeilijkheden in Hongarije, de geruchten van oorlog tusschen Rusland en Japan en de fiscale agitatie van Chamberlain in Engeland, dan is het te begrijpen, dat de beurzen in een onbehagelijke, wantrouwende stemming verkeerden.

Niet het minst, zooals gezegd, geldt dit voor de Amsterdamsche markt, die van alle markten misschien wel het zwaarst geleden heeft door haar groot belang bij Amerikaansche waarden en hare ongeschiktheid eene periode van daling met gelatenheid door te maken. Aan den Hollander wordt gewoonlijk een neiging, à la hausse te speculeeren, toegeschreven, terwijl het tegenovergestelde niet bij hem opkomt. Inderdaad heeft hij menig bewijs geleverd, dat hij in een afgaande markt gaarne zijn slag slaat, maar laat ons daartegen niet vergeten, dat baisse-operaties, als hij er toe zou overhellen, hem op de Amsterdamsche beurs weinig aantrekkelijk gemaakt worden. Indien hij een fonds wenscht te verkoopen, dat hij niet bezit, kan hij de stukken weliswaar huren, doch de rente op het bedrag van zijn verkoop ontvangt hij niet, terwijl hij bij inkoop wel prolongatierente moet voldoen.

Het resultaat is dan ook, dat de Amsterdamsche beurs zeer eenzijdig werkt. Bij een eenigszins stabiele of opgaande markt functioneert het prolongatie-systeem regelmatig, maar in jaren als het tegenwoordige, waarin de waarden, die als onderpand van op prolongatie genomen gelden dienen, met groote sprongen dalen en de geldgevers hunne voorschotten opzeggen, verscherpt het den drang tot realisatie, die zich natuurlijkerwijs niet beperkt tot de primair dalende fondsen, maar zich uitstrekt tot andere waarden, welke hier als onderpand dienen en die, omdat zij veelal een lokaal karakter dragen, geen uitweg naar buiten kunnen vinden en zeer gevoelig gedrukt worden. In zulke tijden

openbaren zich de groote nadeelen van het prolongatie-systeem en vraagt men zich af, hoe het zich zoo lang heeft kunnen handhaven. De invoering van tijdaffaires met geregelde verrekensdagen en behoorlijke waarborgen voor de soliditeit der handelende firma's zou zeker niet in alle omstandigheden panieken en gehaast verkoopen voorkomen, maar zij zou opneming van fondsen in zulke momenten vergemakkelijken en een einde maken aan eene inrichting, waaronder de gausche beurs feitelijk à la hausse moet zijn.

Het is te hopen, dat men ten leste zal inzien, dat de invoering van een stelsel, waardoor verliezen beperkt kunnen worden, en de beurs bij daling zich niet per se laat demoraliseeren te verkiezen is boven het tegenwoordige stroefwerkende systeem, al heeft dit onmiskenbare voordeelen, waaronder de prolongatie-provisie niet het minste is. De invoering van een behoorlijk geregelde tijdaffaire zou bovendien zeer waarschijnlijk eene toeneeming der omzetten ten gevolge hebben en de plaatsing van nieuw fonds op de Amsterdamsche beurs vergemakkelijken.

De toestand der scheepsbouwnijverheid. De scheepsbouw-industrie lijdt onder de gevolgen der nu sedert 1901 heerschende lage vrachten. Terwijl na den eersten val der vrachten in 1901 nog langen tijd nieuwe schepen in de vaart werden gebracht, welke in de periode der hooge vrachten besteld waren en den overvloed van scheepsruimte vergrootten, zoodat de scheepsbouwnijverheid tot voor betrekkelijk korten vrij geregeld werk had, doet zich het gebrek aan orders thans zeer nijpend gevoelen en staat menige werf leeg. In Groot-Brittannië, nog altijd verreweg het eerste land in deze industrie, stond op 30 September jl.

906.000 ton op stapel				
tegen 1.000.000	"	"	30 September	1902
en 1.400.000	"	"	"	1901.

Een sterke achteruitgang dus, die eveneens in Duitschland (112.000 ton tegen 189.000 ton in 1902 en 199.000 ton in 1901), Noorwegen (29.000 ton), Nederland (16.300 ton) en Italië (15.900 ton) waartenemen is. Slechts in de Vereenigde (270.000 ton tegen 233.000 ton) en Frankrijk (119.000 ton tegen 90.000 ton) wordt meer getimmerd dan verleden jaar, doch deze afwijkingen zijn aan bijzondere redenen toe te schrijven,

nl. wat Amerika betreft, aan de zich sterk ontwikkelende kustvaart, die voor de Amerikaansche vlag gereserveerd is en wier terrein zich door de acquisitie van koloniën aanmerkelijk verruimd heeft, en wat Frankrijk aangaat, aan de buitensporig hooge premies aan den scheepsbouw en de navigatie toegekend, welke de vervaardiging van nieuwe schepen in Frankrijk op kunstmatige en ongezonde wijze bevorderen.

Bovenstaande cijfers geven nog niet eens de mate van depressie weer, die de scheepsbouw doormaakt: er moet bij de beoordeeling ervan in aanmerking genomen worden, dat in Engeland veel tonnage op stapel staat, waaraan alle werkzaamheden gestopt zijn, hetzij omdat de besteller zijne bestelling ingetrokken heeft, hetzij omdat het schepen zijn, wier constructie de bouwmeester voor eigen rekening begonnen is in de verwachting ze later te kunnen plaatsen, maar waarvoor de kans op verkoop zonder zwaar verlies verkeken is. Dergelijke scheepsruimte komt in de statistieken als in aanbouw zijnde voor, doch behoorde daarvan tijdelijk afgevoerd te worden, wilde men een betrouwbaar beeld van den toestand in deze nijverheid erlangen.

Niettegenstaande de geringere afleveringen door de werven van nieuwe schepen, houdt de overvloed van scheepsruimte aan en er zullen nog wel eenige jaren voorbij gaan, voor dat door sloopen en vergaan van schepen een weinig meer evenredigheid tusschen vraag en aanbod gebracht wordt.

De prijzen van nieuwe en oude schepen zijn tengevolge van de geschilderde toestanden buitengewoon laag.

De Filippijnen in 1902. De Nederlandsche consul te Manila heeft in zijn verslag over 1902 — weer een van die consulaire verslagen, welke verschijnen als de frischheid er af is — nog weinig fraais van den economischen toestand van het land te vertellen. Genoemd jaar „behoorde evenals vele zijner voorgangers tot de ongunstigste“, doch of er spoedig verbetering te verwachten is, hooren wij niet. Dit ware toch wel belangwekkend, vooral nu we nog in afwachting zijn van de resultaten van het Amerikaansche bestuur, waarvan men hier vooreerst geneigd een weinig hoogen dunk te koesteren.

Intusschen zijn de cijfers geenszins zoo slecht als de mededeeling van den consul zou doen denken.

De invoeren namen als volgt toe:

1900: 25 mill., 1901: 30 mill., 1902: 33 mill.

en de uitvoeren:

1900: 23 mill., 1901: 24½ mill., 1902: 28½ mill.

alles gouden dollars.

Verreweg het voornaamste product is de Manila hennep (19 miljoen dollars), die naar Amerika en Engeland gaat.

Suiker is nog in de verdrukking: terwijl voor 10 jaar nog 250.000 ton uitgevoerd werd, bracht 1902 het niet verder dan 66.000 ton, wat echter gunstig tegen 1901 met 23.000 ton afsteekt. Tabak en coprah volgen daarna.

De handelsomzet met Engeland is nog steeds belangrijk en wordt alleen in het laatste jaar door die met de Vereenigde Staten overtroffen, welke sterk vooruit gaat:

	1900.	1901.	1902.
Invoer van Amerika	2 mill. doll.	3½ mill. doll.	4 mill. doll.
Uitvoer naar "	3 " "	4½ " "	11½ " "
Handelsomzet met "	5 mill. doll.	8 mill. doll.	15½ mill. doll.
Handelsomzet met Engeland . . .	13½ " "	17 " "	13½ " "

in welke laatste cijfers de invoeren van Engeland in elk der drie jaren met een bedrag van 5½ miljoen doll. begrepen zijn.

Merkwaardig is het, dat Spanje in zijn vroegere kolonie een toenemend afzetgebied voor zijne voortbrengselen vindt, het laatste jaar voor bijna 3 miljoen doll.; meer dan Duitschland en Frankrijk importeerden.

De handel met Nederland is onbeteekenend.

Handel van Griekenland in 1902. Het rapport dienaangaande van den Nederlandschen gezant komt eveneens zeer laat. Er blijkt uit, dat over den gang van zaken daar niet te roemen viel. De opbrengst der douane rechten namen niet toe, de invoeren gingen zelfs iets achteruit, terwijl over den onbevredigden toestand der krentencultuur en van den krentenhandel een en ander medegedeeld wordt, dat na mijn bericht in de Juli-kroniek van dit jaar hier geen verdere vermelding behoeft.

De Nederlandsche invoer in Griekenland bedoeg ongeveer 900.000 francs.

Uit Griekenland betreft Nederland kenten ($5\frac{1}{2}$ millioen francs), tabak van Nauplia, wijn en magnesiet van Euboea.

Nederlandsche betrekkingen met Britsch-Indië in 1902—03. Het overzicht, dat de consul te Calcutta van den handel van Britsch-Indië in het financieële jaar 1902—3, sluitende op 31 Maart jl., geeft, bevat eenige interessante mededeelingen omtrent de omzetten met Nederland en Nederlandsch-Indië. Voornamelijk betreffen deze den invoer van suiker. In vroeger jaren, tot 1899, werd een algemeen invoerrecht van 5 pCt, op suiker geheven, doch de steeds toenemende invoeren van Oostenrijksche en Duitsche bietsuiker, die de onbeschermden Mauritius-rietsuiker verdrong, gaf de Britsch-Indische regeering aanleiding in genoemd jaar equivalence-rechten te gaan heffen, waardoor men meende, het effect der Europeesche uitvoerpremiiën te zullen opheffen. Inderdaad werd Duitschland sedert dien tijd achteruitgedrongen, doch de Oostenrijksche invoeren, door de kartellpremie en lage vrachten van den Oostenrijksche Loydd, daartoe speciaal door de Oostenrijksche regeering gesubsidieerd, bleven veld winnen, zoodat andere maatregelen noodig werden. In Juni 1902 stelde men daarom, behalve de equivalence-rechten, kartellrechten in, die nu werkelijk ten gevolge hadden, dat de overmatig beschermde bietsuikers gevoelig getroffen werden en de invoeren uit andere landen, voornamelijk de rietsuiker-produceerende, sterk toenamen.

De invoercijfers zijn:

Bietsuiker.	1901—2.	1902—3.
Oostenrijk-Hongarije . .	113.000 ton.	44.000 ton.
Duitschland	29.000 "	7.000 "
Groot Brittanje en Ierland.	4.700 "	8.000 "
Andere landen	350 "	13.000 "
	147.050 ton.	72.000 ton.
Rietsuiker.		
Mauritius	88.000 ton.	96.000 ton.
China	9.100 "	28.000 "
Java	15.500 "	29.000 "
Straits-Settlements. . . .	3.100 "	10.000 "
Andere landen	8.800 "	13.000 "
	124.500 ton.	176.000 ton.

De consul merkt hierbij op :

„De invoeren van Java-suiker zijn dus met ruim 260.000 cwt. toegenomen. Het zoude mij niets verwonderen, indien de cijfers voor het loopende jaar nog gunstiger blijken te zijn. Er is zonder twijfel in Britsch-Indië voor Java suiker een veel grooter debiet. Tot nog toe zijn de importen, voor zoover Calcutta betreft ten minste, zoo goed als uitsluitend in handen van eene firma geweest, welke de Java-suiker hier raffineert en dezen handel altijd een weinig als haar monopolie heeft beschouwd. In den laatsten tijd hebben eenige andere firma's ook een aanvang met den import van Java-suiker gemaakt en naar ik meen met gunstige resultaten. Ik verneem zelfs dat Java-muscavado, zonder eenige verdere bewerking te ondergaan, met goede winst in het binnenland van Britsch-Indië werd afgezet. Vooral sedert het bezoek aan Calcutta van een makelaar uit Soerabaya, schijnt de aandacht veel meer op dit artikel te zijn gevestigd. Eenige meerdere activiteit is dan ook merkbaar en deze blijkt reeds uit meerdere verschepingen. In Java is de vraag blijkbaar meermalen gerezen of zaksuiker in Britsch-Indië kan concurreeren met yaggery (concrete suiker), een product der inlandsche cultuur. Voor zoover ik heb kunnen nagaan is yaggery licht- en donkerbruin van kleur en volgens het zeggen van een suiker-technicus, die ook op Java werkzaam was, veel geuriger dan de Java-zaksuiker.”

Ik twijfel niet of de verwachtingen van den consul aangaande de toekomst der Java-suiker in Britsch-Indië zullen verwezenlijkt worden. De onlangs geopende stoomvaartlijn der Asiatic Steamship Co tusschen Calcutta en Java zal den uitvoer van Java bovendien zeer ten stade komen.

Met betrekking tot den import van Nederlandsche suiker zegt de consul:

„Ook Nederland heeft van de uitsluiting van Oostenrijk-Hongarije en Duitschland van deze markt geprofiteerd. Ik vermeldde reeds, dat 13.300 ton uit België en Nederland in Britsch-Indië werden ingevoerd, waarvan het meerendeel uit Nederland afkomstig moet wezen. Bij het opmaken der statistiek worden echter niet de certificaten van oorsprong, doch de haven van verscheping tot grondslag genomen. De cijfers achter Nederland kunnen dus nooit een juist beeld van dezen

handel geven. Voor Calcutta vindt men slechts 8.300 cwt. vermeld als uit Nederland verscheept. De gedetailleerde cijfers voor geheel Britsch-Indië zijn nog niet gepubliceerd. Had de verwachting eener verhooging van het aequivaleerend recht op Nederlandsche suiker niet belemmerend op dezen handel, en vooral op de verkoopen op levering, gewerkt, dan ware ongetwijfeld nog veel meer Nederlandsche suiker naar Britsch-Indië verkocht geworden. Kort geleden ging de Britsch-Indische Regering er toe over, haar stelsel van aequivaleerende rechten op Nederlandsche suiker te wijzigen. Thans heft zij een recht gelijk aan het maximum der premie, welke volgens de Nederlandsche suikerwet kan worden toegestaan. Wordt nu bij het einde dezer campagne het juiste bedrag der in Nederland verleende premie bekend, dan wordt het te veel gehevene van de exporten, gedurende het werkjaar, aan de importeurs gerestitueerd. Ofschoon de Brusselsche conventie reeds met den 1sten September in werking is getreden, heeft het Britsch-Indische Gouvernement besloten, met het oog op de groote voorraden in Europa, welke van de voordeelen der premie- en kartelstelsels hebben genoten, met de heffing der aequivaleerende en kartelrechten voort te gaan, voorloopig tot den 31sten Maart 1904.

Het zou mij niet verwonderen, dat onder de voorwaarden, welke de suikerconventie in het leven geroepen heeft, Nederlandsch geraffineerd in Britsch-Indië een toenemend débouché blijkt te vinden.

Over het algemeen is het moeilijk, zoo niet onmogelijk, na te gaan, welke invoeren van Nederlandschen oorsprong zijn, daar verreweg de meeste Nederlandsche producten over Antwerpen verscheept worden en niet als van Nederland herkomstig op de invoerstaten figureeren. Zeer belangrijk is de invoer van Nederlandsche artikelen zeker niet, behoudens die van katoenen stoffen (bontweverij), welke voornamelijk in Birma gewild zijn.

Even bezwaarlijk is het, in Britsch-Indië na te gaan, wat Nederland vandaar betreft. Voorop staan de groote importen in Nederland van rijst uit Birma en van lijnzaad van Bombay en Kurrachee, doch daar de meeste schepen, met deze artikelen beladen, naar Port-Said of het Engelsch Kanaal voor orders geëxpedieerd worden, geven cijfers op de afscheepplaatsen de werkelijke bestemming niet aan. De bestaande cijfers van uit-

voeren naar Nederland zijn in dit opzicht al evenmin vertrouwbaar, daar zij waarschijnlijk veel bevatten, waarvoor Nederland alleen het doorvoerland is. Hun gezamenlijk bedrag was in 1902—1903 slechts 2 miljoen ropijen. De uitvoer van Calcutta naar Java behaalde slechts een waarde van 1 miljoen ropijen, waarvan voor 800.000 ropijen aan opium.

Petroleum uit Sumatra werd in het afgelopen jaar voor het eerst weer ingevoerd, maar voor slechts 70.000 ropijen.

De geheele handelsomzet van Britsch-Indië nam met 3 pCt tegenover 1901—2 toe en was circa 16 pCt. meer dan 1900—1, toen het land nog zwaar leed onder de gevolgen van herhaalde misoogsten en epidemieën. Deze laatsten, met name de pest, zijn nog niet geweken, doch overvloedige regens brachten een beteren uitslag van het landbouwbedrijf mede, welke in de groote toeneming der uitvoeren van landbouwproducten weergegeven wordt (1900—1: 1000 miljoen, 1901—2: 1200 miljoen, 1902—3: 1250 miljoen).

Te noteeren is ook, dat het land in toenemende mate edele metalen absorbeerde:

	1900—1	1901—2	1902—3.
Goud invoer. . .	119 mill.	83 mill.	131 mill.
Uitvoer . .	43 "	34 "	37 "
Meer ingevoerd . .	76 mill.	49 mill.	94 mill.
Zilver invoer. . .	46 mill.	113 mill.	121 mill.
Uitvoer . .	32 "	51 "	51 "
Meer ingevoerd . .	14 mill.	62 mill.	70 mill.
	1900—1	1901—2	1902—3.
Totale invoeren . .	927 mill.	1012 mill.	1040 mill.
" uitvoeren. .	1148 "	1329 "	1376 "

(edele metalen inbegrepen).

Buitenlandsche handel van Mexico. Deze toont in het fiscale jaar 1902—1903 (1 Juli—30 Juni) een belangrijken vooruitgang met het vorige jaar aan:

	1902—1903	1901—1902
Uitvoer. . .	198 miljoen	160 miljoen Pesos
Invoer . . .	76 "	66 " "

Onder de uitvoerartikelen bekleedt zilver de eerste plaats t.w. 78 miljoen Pesos (tegen 60 miljoen in 1901—1902).

Verder henequen (een agavevezel) 33, koper 20, goud 14, koffie 9, huiden 6, lood 6 millioen.

De volgende staten namen voornamelijk aan de handelsbeweging deel.

	Invoer		Uitvoer	
	1902—1903	1901—1902	1902—1903	1901—1902
	millioenen pesos			
Vereenigde Staten	40	39	144	130
Engeland . . .	10½	8	27	10½
Duitschland . .	9½	6½	9½	5
Frankrijk . . .	6½	6	3½	2
Cuba	6	4½		
Spanje	3	2¾	1	½
België	2½	1	6	5½

BEURSMAN.